

ESPOOCULT-TIETOKORTTI 4

Kohti avointa ja osallistavaa kaupunkia: kulttuurinen moninaisuus, osallistuminen ja saavutettavuus

”Osallistava yhteiskunta pyrkii lujittamaan ja edistämään kaikkien kansalaisten yhteiskunnallista, taloudellista ja poliittista osallisuutta ikään, sukupuoleen, vammaisuuteen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon ja taloudelliseen tai muuhun asemaan katsomatta. Se on yhteiskunta, joka ei anna kenenkään jäädä jälkeensä.”

RAOUL WALLENBERG INSTITUTE

<https://rwi.lu.se/what-we-do/focusareas/inclusive-societies/>

Kaikkien osallisuus edistää hyviä väestösuhteita eri asukasryhmien välillä. Yhdenvertaisuus, keskinäinen kunnioitus ja luottamus sekä henkilökohtainen turvallisuus ovat osallisuuden rakennuspuita. Asukkaiden vuorovaikutus ja mahdollisuudet osallistumiseen ovat edellytyksiä kehityksessä kohti kaikki huomioon otettavaa ja saavutettavaa kaupunkia. Kulttuuripolitiikassa tulee tiedostaa asukkaiden toisistaan poikkeavat olosuhteet ja kulttuuriset todellisuudet. Identiteettien ja näkemysten moninaisuus on tärkeä osa kaupunkikehitystä. Kulttuuri-osallistuminen aktivoi asukkaita, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luo kestäväää ja suvaitsevaista kaupunkiympäristöä. Erityisesti tulee huolehtia,

että myös maahanmuuttaja- ja vähemmistöryhmät voivat osallistua kaupungin kulttuurielämään ja -talouteen monissa eri rooleissa: yleisöinä, suunnittelijoina, tuottajina, harrastajina ja ammattilaisina.

Tämä tietokortti käsittelee ulkomaalaistaustaisen väestön osallisuutta. Ehdotetut toimenpiteet parantavat samalla kaikkien tilannetta. Asiaa tarkastellaan kolmella ulottuvuudella:

- Kulttuurisen moninaisuuden vaaliminen
- Kulttuuri-osallistumisen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen
- Kulttuuritarjonnan saavutettavuuden varmistaminen

SAAVUTETTAVUUS

tarkoittaa erilaisten tarpeiden huomioon ottamista ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämistä. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuudella varmistetaan kaikkien yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet kehittää itseään, käyttää taide- ja kulttuuripalveluja ja osallistua kulttuurielämään.

OSALLISUUS

edellyttää mahdollisuutta osallistua itselle tärkeään ja mielekkääseen toimintaan. Hyvä saavutettavuus on osallisuuden perusedellytys. Saavutettavuus ja kaikkien yhdenvertaiset mahdollisuudet voidaan toteuttaa poistamalla syrjintää ja muita osallistumisen esteitä.

KULTTUURINEN MONINAISUUS

viittaa erilaisten etnisten, uskonnollisten tai kulttuuristen ryhmien yhteisöön yhteisöissä, organisaatioissa tai väestössä. Kulttuurinen moninaisuus tarkoittaa myös sitä, että eri kulttuurit tunnustavat ja kunnioittavat toistensa erilaisuutta.

Espon väestörakenne

Espossa asui vuoden 2018 lopulla **283 632 ihmistä**, ja se on Suomen toiseksi suurin kaupunki Helsingin jälkeen. Verrattuna muihin Suomen kaupunkeihin **Espon väkiluku kasvaa nopeasti** (2018: +1,6 %). Ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä kasvaa muutakin väestöä nopeammin (2018: +7,7 %). Joukko ei ole yhtenäinen vaan koostuu erilaisista ja eri syistä Espooseen muuttaneista henkilöistä. Vuoden 2018 lopulla **17,0 prosenttia** (48 085) Espoon asukkaista oli **muunkielisiä** (1990: 1,3 %). Osuuden ennustetaan kasvavan 29,9 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Arvion mukaan 34,4 prosenttia Espoon työikäisestä (19–64-vuotiaasta) väestöstä on tuolloin muunkielisiä (2018: 18,4 %).

*Olemassa olevissa tietolähteissä ei ole yhteistä määritelmää termille ”ulkomaalaistaustainen”. Määritelmää voi lähestyä mm. kansalaisuuden, synnyinmaan ja kielen (muu kuin suomi, ruotsi tai saame) kautta.

Kieliryhmät

Vuonna 2018 Espossa puhuttiin 118 vierasta kieltä. Niistä yleisimmät olivat **venäjä** (6 937), **viro** (5 974), **arabia** (3 905), **englanti** (3 068), **somali** (2 733) ja **kiina** (2 572). Vuotuinen kasvu oli nopeinta arabiankielisten keskuudessa (+19,0 %). Vuonna 2018 Espoon vastasyntyneistä 29,0 prosentilla oli muunkielinen äiti. Ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä, osuus ja alkuperä vaihtelevat suuresti kaupunginosittain.

”Espossa kulttuuripalveluilla halutaan edistää tasa-arvoa sekä vahvistaa yhteisöön kuulumisen tunnetta, osallistumista ja hyvinvointia.”

KULTTUURIESPOO 2030

Kulttuurisen moninaisuuden vaaliminen

Kulttuurinen moninaisuus on voimavara organisaatioille ja yhteisöille, mutta sen vaaliminen edellyttää jatkuvaa rakenteiden, käytäntöjen ja asenteiden tarkastelua ja uudistamista. Moninaisuus tulee huomioida kulttuuriorganisaatioiden johtamisessa, rekrytoinnissa ja taidetta ja taiteellista toimintaa koskevissa hankinnoissa. Kulttuurisen moninaisuuden edistäminen vaatii yhteistyötä kulttuuritoimen ja muiden toimialojen kesken. Tämä koskee erityisesti toimialoja, joiden vastuulla on liikkuvuus, kansalaisten osallistaminen, sosiaali- ja terveystalvet, elinkeinotoiminta ja koulutus. Kaupungin yhteistyö paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa auttaa rakentamaan hyviä suhteita eri asukasryhmien välille.

Kulttuuri-osallistumisen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen

Kaikilla on oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin ja siihen liittyvään päätöksentekoon. Kulttuuriosallistuminen lujittaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, demokratiaa ja mahdollistaa yhteisesti jaetut kokemukset. Taide- ja kulttuuripalvelujen ja harrastustoiminnan kautta voidaan lisätä ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa, vahvistaa itsetuntoaan ja osallistua paikallisten yhteisöjen toimintaan. Tämä edellyttää, että kaikki asukkaat pystyvät osallistumaan aktiivisesti kulttuurielämään ja luovaan toimintaan. Monipuolinen kulttuuritarjonta ja tilaisuudet itseilmaisuuksiin ovat osallistumisen ytimessä.

PACT UTRECHT

- PACT Utrecht on kulttuurilaitosten ja kulttuurialan toimijoiden verkosto, joka perustettiin osana kunnallista moninaisuusstrategiaa. Verkosto pyrkii edistämään ja hyödyntämään kansallista Cultural Diversity Code -työkalua, jonka avulla julkisin varoin rahoitetut kulttuurilaitokset voivat luoda itselleen kattavan moninaisuusstrategian. Työkalu auttaa laitoksia huomioimaan moninaisuuden

ohjelmatarjonnassa, yleisössä, henkilöstössä ja kumppanuuksissa. Utrechtin kunta on ottanut työkalun osaksi kulttuurilaitosten rahoituksen arviointikriteereitä. Toimintaa rahoittavat Utrechtin kunta ja verkostoon kuuluvat kulttuuriorganisaatiot (mahdollisuuksiensa mukaan).

- <https://pactutrecht.nl/>

KIRJASTOJEN MONIKIELISET PALVELUT

- Espoossa kirjastoilla on keskeinen rooli aktiivisen kansalaisuuden edistämässä sekä kulttuurisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kehittämisessä.
- Venäjänkielisen kirjaston toiminta perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön Espoon kirjastolle antamaan erityistehtävään.
- Monikielinen asiakaspalvelu neuvoo esimerkiksi asumista, opiskelua, työpaikan etsimistä, hallintoa tai toimeentuloa koskevissa asioissa.

- Kielikahviloissa ihmiset voivat tavata toisiaan ja harjoitella eri kieliä.
- Satutunteja järjestetään lapsille useilla eri kielillä.
- https://www.espo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kirjasto

DIGITAL CALLIGRAFFITI

- Digital Calligraffiti on berliiniläinen taidehanke, joka pyrkii tarjoamaan erilaisille ryhmille mahdollisuuksia luovaan toimintaan yhdessä ammattitaiteilijoiden kanssa. Hankkeessa kehitetään innovatiivisia taiteelliseen toimintaan perustuvia yhteistyömalleja, joiden avulla luodaan tulevaisuuden osallistavaa kaupunkia. Tarkoituksena on edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja asukkaiden

osallisuutta hyödyntämällä ulkomainonnan keinoja, kuten suuria digitaalisia näyttörüutuja. Digital Calligraffiti on saanut EU:n Luova Eurooppa 2016–2018-ohjelma FutureDiver-Cities-hankerahoitusta.

- <http://www.publicartlab-berlin.de/blog/2017/09/05/digital-calligraffiti-2/>

TURVAPAikkANA MUSEO

- Hanke pyrki kehittämään ja toteuttamaan osallistavaa museotyötä maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kanssa. Kansallista hanketta koordinoi Espoossa sijaitseva Helinä Rautavaaran museo. Hankkeeseen osallistui 15 museota (joista viisi sijaitsee Espoossa) vuosina 2016–2018. Tavoitteena oli luoda alle 25-vuotiaille turvapaikanhakijoille

ja heidän perheilleen toimintaa ja parempaa hyvinvointia. Hanke laajeni myöhemmin koskemaan kaikkia nuoria maahanmuuttajia. Toimintaan osallistui yhteensä 10 000 ihmistä. Hanke sai rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

- <http://helinamuseo.fi/turvapaikkana-museo/>

Kulttuuritarjonnan saavutettavuuden varmistaminen

Osallistumisen esteiden tunnistamisella ja poistamisella on keskeinen merkitys kaikki asukkaat huomioivan kaupungin rakentamisessa. Kulttuuritarjonnan saavutettavuuden parantaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä eri toimialojen, kulttuuritoimijoiden ja maahanmuuttaja- ja vähemmistöryhmien edustajien välillä. Kun tavoitteena on tuoda kulttuuritarjontaa kaikkien ulottuville, tulee kulttuuritoimijoiden ja paikallisten viranomaisten luoda edellytyksiä myös lähellä asukkaita naapurustoissa ja matalan kynnyksen tiloissa tapahtuvaan toimintaan.

BRUNNENPASSAGE

- Wieniläisellä markkinakadulla sijaitseva Brunnenpassage ("ArtSocialSpace") toimii monikulttuurisen ja osallistavan taiteen laboratoriona ja tapahtumapaikkana. Sen toimintaan kuuluu esimerkiksi elokuvanäytöksiä, näyttelyjä sekä musiikki- ja tarinakerrottatyöpajoja. Brunnenpassage järjestää vuosittain satoja tapahtumia ja hankkeita ja tekee runsaasti yhteistyötä kaupungin

keskeisten kulttuuri-instituutioiden kanssa. Hankkeen seurauksena perustettiin kulttuurivetoiseen kaupunkikehitykseen keskittyvä työryhmä, joka tarkastelee saavutettavuutta keskusta-alueen ulkopuolella. Wienin kunta tukee hanketta monivuotisella rahoituksella. Hanke saa rahoitusta myös yksityisiltä sponsoreilta ja lahjoittajilta.

- <https://www.brunnenpassage.at/ueber-uns/>

KULTTUURIA KAIKILLE

Palvelu edistää kulttuuripalvelujen saavutettavuutta Espoossa. Toiminta sisältää mm.:

- Kaikukortti parantaa kulttuurin saavutettavuutta ja edistää ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään. Kortilla voi hankkia ilmaisia pääsylippuja Kaikukortti-verkostoon kuuluviin kulttuuri-kohteisiin, -tapahtumiin ja -kursseihin. Kortti on henkilökohtainen ja maksuton. Kaikukortti on tarkoitettu sosiaali- ja terveystieteiden asiakkaille, joilla ei tiukan rahatilanteen takia ole varaa pääsylippuihin.

- KULPS! – kulttuuri- ja liikuntapolku vie espoolaisia peruskoululaisia kotikaupunkinsa kulttuuri- ja liikuntapalvelujen äärelle. Maksuton KULPS! on osa peruskoulun oppilaiden opetussuunnitelman mukaista opetusta ja koululaisten kulttuuri- ja liikuntakasvatuksen väline.
- [https://www.espo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ ja_liikunta/Kulttuuri/Opettajille_ ja_kasvattajille/ KULPS](https://www.espo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Opettajille_ ja_kasvattajille/ KULPS)

Kuinka kaupungista tehdään avoin ja osallistava

MITEN?

- Tarpeiden kartoittaminen ja ymmärtäminen
- Uusien kumppanuuksien solmiminen
- Moninaisuusosaamiseen ja -taitoihin liittyvä koulutus
- Kulttuurialan resurssien ohjaaminen sosiaalista osallisuutta edistävään toimintaan
- Viestintästrategian kehittäminen
- Sektorirajat ylittävien kumppanuuksien rakentaminen
- Kulttuuripolitiikan vaikutusten arvioiminen koskien kulttuuriosallistumista ja kulttuurisen moninaisuuden edistämistä
- Toiminnan kehittäminen palautteen ja näytön perusteella

MITÄ?

- Kulttuurisen moninaisuuden vaaliminen
- Kulttuurisen osallistumisen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen
- Kulttuuritarjonnan saavutettavuuden varmistaminen

MIKSI?

- Ennakkoluulojen vähentäminen eri väestöryhmien välillä
- Yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteen luominen
- Kaikkien asukkaiden kulttuuri-osallistumisen kannustaminen
- Aktiivisen kansalaisuuden rakentaminen
- Yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien tukeminen, jotta kaikkien kyvyt ja taidot hyödyttävät taloutta ja yhteiskuntaa

KETKÄ?

- Paikalliset yhteisöt/naapurustot
- Julkinen hallinto
- Kulttuurilaitokset ja -organisaatiot
- Taitelijat
- Oppilaitokset
- Yritykset
- Media

Avoin ja osallistava Espoo

EspooCult-tutkimushanke

EspooCult-tutkimushanke on ensimmäinen laaja kulttuuripoliittinen tutkimus Espoon kulttuuripalveluista ja kulttuuriprofilista.

Tutkimus toteutetaan vuosina 2018–2019. Tutkimuksen loppuraportti julkaistaan keväällä 2020.

Tutkimuksessa

- kartoitetaan kulttuuripalveluiden nykytila Espoossa
- arvioidaan KulttuuriEspoo 2030 -ohjelman tavoitteiden toteutumista ja mahdollisuuksia
- esitetään johtopäätöksiä ja suosituksia kulttuuripalvelujen kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Lähteet

Anheier, Helmut et al. (2016). *Cultural participation and inclusive societies. A thematic report based on the Indicator Framework on Culture and Democracy*. Council of Europe.

Eurocities (2016). *Guidelines for cities on the role of culture in the integration of refugees, migrants and asylum seekers*. September 2016.

Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2018–2035 (2019). Tilastoja 2019:3. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.

Jaatinen, Sanna (2019a). *Espoon väestönmuutokset vuonna 2018. Tietoisku 7/2019*. Espoon kaupunki, Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot.

Jaatinen, Sanna (2019b). *Väestörakenne 2018/2019. Tietoisku 5/2019*. Espoon kaupunki, Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot.

Johnson, Nick & Tatam, John (2009). *Good relations: a conceptual analysis*. Manchester: Institute of Community Cohesion (iCoCo).

Lahtinen, Emmi, Jakonen, Olli & Sokka, Sakarias (2017). *Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus kulttuuripoliitikassa*. Cuporen tietokortteja 3. Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cupore.

Wilson, Nick, Gross, Jonathan & Bull, Anna (2017). *Toward cultural democracy: Promoting cultural capabilities for everyone*.

Lisätietoja tutkimushankkeesta:

Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cupore
www.cupore.fi/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/espooCult
 Facebook: [facebook.com/Cupore/](https://www.facebook.com/Cupore/)

Espoon kaupunki, kulttuurin tulossyksikkö
https://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ ja_liikunta/Kulttuuri/Tietoa_meista/Tutkimushanke_EspooCult
 Facebook: [facebook.com/KulttuuriEspoo/](https://www.facebook.com/KulttuuriEspoo/)

EUROPEAN AFFAIRS

Tutkimuslaitos KEA European Affairs on Espoon kaupungin kansainvälinen yhteistyökumppani EspooCult -tutkimushankkeessa
www.keanet.eu

Heräsikö ajatuksia tai kysymyksiä?

Kommentoi ja anna palautetta! #EspooCult

